

עדכון אחרון: אפריל 2012

מסמך דרישה לפתרון מקיף וכולל של הפגיעה בסטודנטים במילואים

המלצות לפתרונות מלאים והגדרת נוהל יציאה למילואים
- תוספת על תקנות המל"ג -

1. הגדרת הבעיה

הסטודנטים כיום מהווים, ככל הנראה, שדרת החיילים המשמעותית ביותר של מערך המילואים, הן עקב שיעורם בקרב חיילי המילואים והן עקב שההכשרה שעברו בצבא הסדיר נשארה עדיין "טרייה" אצלם.

כיום עומדים סטודנטים רבים המשרתים במילואים בפני שוקת שבורה וקונפליקט שאין באפשרותם לפתור בכוחות עצמם:

מצד אחד עומדים בפניהם מגוון בעיות ומכשולים, הנובעים מעצם השירות הפעיל, שמקשים עליהם ופוגעים ביכולתם להשלים בהצלחה את התואר הן מבחינה אקדמית והן מבחינה כלכלית.

מצד שני עקב כך שהסביבה והעומס הבלתי הגיוני לעתים שגורם שירות המילואים, יוצרים עליהם לחץ שלילי, הם לא מוכנים לקבל שלא יתרמו למדינתם כשאר משרתי המילואים, ועקב כך ממשיכים לספוג את הפגיעה ולהינזק.

סטודנטים המשרתים במילואים משלמים כיום "מס מילואים" אקדמי וכלכלי גבוה מאוד, גם עבור אוכלוסיות שלמות שאינן משלמות "מס" זה. מצב זה צריך להיפסק לאלתר.

2. המצב הקיים

כיום עדיין אין חובה חוקית להעניק פתרונות והתאמות לסטודנטים המשרתים במילואים

- א. הסעיפים הנוגעים למשרתים במילואים בחוק זכויות הסטודנט ברובם עדיין לא יושמו בשטח, מכיוון שהמל"ג לא אישרה את התקנות הנדרשות בנושא.
- ב. הנחיות המל"ג – עדיין לא נכנסו לתוקף מכיוון שהן ממתינות לאישור המל"ג.
- ג. אמנת הסטודנט המשרת במילואים (בין המוסדות להשכלה גבוהה לבין אגודות הסטודנטים) – מסמך רעיוני ולא מחייב

בשטח

- **מילואימניק נפגע אקדמית וכלכלית** לעומת חבריו לספסל הלימודים שאינם יוצאים למילואים.
- **נתק בין המוסדות השונים בארץ**, חוסר אחידות בנהלים ומתן פתרונות אד-הוק.
- **נתק בין המוסד לבין המרצה** האחראי בקורס (שהוא הקובע הסופי לגבי הסטודנט)
- **מוסד "רכז המילואים"** האקדמי פעמים רבות **לא מעניק פתרון מלא לבעיה**.
- **חוסר מודעות** של הסטודנטים המשרתים במילואים, באשר לנהלים ולהקלות המגיעות להם מהמוסד האקדמי ומאגודת הסטודנטים
- **לא קיימת התחשבות מיוחדת בסטודנטים מצד ולת"ם** (בעיקר לסטודנטים בשנה ראשונה לתואר), והחייל נדרש לרוב לפנות למפקד היחידה כדי שיתחשב בו.
- **אין נוהל ברור** שיגדיר מה צריך סטודנט לעשות בצאתו למילואים, בעת שגרה וחירום.
- למרות מצבי לחימה חוזרים ונשנים בשנים האחרונות, **אין מענה אמיתי והולם לסטודנטים הנעדרים זמן רב ממוסד הלימודים או חווים חוויות המקשות עליהם עד מאוד להשלים את לימודיהם** בשל היותם בחזית הלחימה שבועות ארוכים, הן במלחמה והן ב"מבצעים" כאלו ואחרים.
- **הסטודנטים לתואר שני אינם מקבלים מענה ופתרונות ראויים.**

המצב הנוכחי של הטיפול בבעיות הסטודנטים המילואימניקים בנוי כמערכת של "כיבוי שרפות".

במקום זאת ניתן לקדם צעדי מניעה אפקטיביים ו"להקדים תרופה למכה" כדי למזער את הנזק.

3. המצב הרצוי

כללים ברורים ואחידים, שיבטלו את האפליה ואת "מס המילואים" אותו משלם הסטודנט, שיעניקו לו בטחון לצאת בראש שקט לתרום למדינה, ויפעלו כמערכת אקטיבית, שמקדימה תרופה למכה וחוזתה את הבעיות האפשריות כדי לצמצם פגיעה אפשרית, ולא ב"כיבוי שריפות".

פתרונות מצד האקדמיה

- **תקנות ברורות מצד המל"ג אשר מחייבות את כל המוסדות להשכלה גבוהה לשמירה על זכויותיו ורווחתו של הסטודנט המשרת במילואים.**
במסגרת תקנות אלו יוגדרו סט כללים אשר יהוו רף מינימלי ארצי, שיחייב את כל המוסדות האקדמיים לטיפול בסטודנטים המשרתים.
- **כללים ברורים מצד המוסד האקדמי. כללים אלו צריכים להיות מנוסחים בשיתוף פעולה עם אגודת הסטודנטים במוסד האקדמי או בהיוועצות עם התאחדות הסטודנטים הארצית.**
- **גוף לטיפול בחיילי המילואים, שיהיה מוכשר ומוכר לסטודנטים, ויהיה לו כוח האדם והתקציב הדרוש לפתרון מוקדם של הבעיות העלולות להתעורר וכן יכולת אכיפה ופיקוח לפתרונות שהוגדרו.**
גוף זה יהיה הגורם שירכז עבורו את כל התהליך הבירוקרטי מול המוסד והמרצים, כך שהסטודנט לא יאלץ לפנות למספר גורמים במקביל כדי לאתר פתרונות.
- **החלת ההתאמות והפתרונות גם על סטודנטים לתואר שני.**
- **החלת ההגדרה של "העדפה מותרת" לסטודנטים במילואים במוסד (יהיה פתוח לפרשנות המוסד) – משמעות סעיף זה היא מתן לגיטימציה חוקית למוסד להעניק סיוע והטבות למילואימניקים מעבר לנכלל בחוק.**
- **רישום מדויק של הסטודנטים המשרתים במילואים במוסד הלימוד**
- **"נוהל יציאה למילואים" שיהיה אחיד עבור כל הסטודנטים המשרתים במילואים בכל מוסדות הלימוד בארץ, ויעניק מענה הולם לזמן 'שגרה' (לא מגויס לשמ"פ) ולזמן 'גיוס' (יציאה לשמ"פ תוך ביצוע הבדלה בין שגרה לחירום)**

להלן הצעתנו ל"נוהל יציאה למילואים":

בעת שגרה

- חובת רישום הסטודנט ברשימת המילואימניקים שלומדים במוסד.
- חובת ביצוע מפגש מעקב אחד לפחות בסמסטר של המילואימניק יחד עם רכז המילואים של המוסד, או עם רכז/חונך שמונה לו ביחידת העזר האקדמית שמסייעת לסטודנטים בעלי מצב אקדמי מיוחד במוסד. מטרת מפגש זה, היא לתכנן את מהלך הסמסטר יחד עם הסטודנט, ע"מ למנוע ולוודא שהפגיעה בסטודנט תהיה מינימלית וכן להציע לו פתרונות מתאימים.
- במסגרת מפגש זה ימלא הסטודנט, יחד עם רכז המילואים, פניות לכל המרצים על גבי טופס ייעודי, אשר ישלח לסטודנט העתק ממנו.

בעת יציאה לשמ"פ – שגרה

- במידה ולא עשה זאת הסטודנט יחד עם רכז המילואים בפגישה הסמסטריאלית, הוא יעביר הודעה כתובה על יציאה למילואים לרכז המילואים במוסד ולכל המרצים שמלמדים אותו בקורסים האקדמיים באותו הסמסטר עד 21 יום לפני היציאה לשמ"פ ומחובתו של הסטודנט יהיה לדאוג לפגוש את רכז המילואים ולדאוג לתיאום הפתרונות המתאימים עבורו.
- הסטודנט יקבל מרכז המילואים את הטופס בחזרה עד 14 יום ממועד צאתו לשמ"פ, טופס שיכיל את הפתרונות אותם הוא אמור לקבל.
- במידה ופתרונות אלו אינם עומדים בקנה אחד עם התקנות שקבע המוסד או שבעיותיו לדעתו עדיין לא באו לפתרון, יפנה אל הגוף הרלוונטי באגודת הסטודנטים (רכז מילואים או רכז אקדמי) שבמידה וימצאו אמת בטענות הסטודנט יפנו אל המוסד בבקשת ערעור.
- במידה ולא קיים מוסד מסוג זה באגודת הסטודנטים במוסד בו לומד הסטודנט, הוא יפנה ישירות אל הרכז האקדמי בהתאחדות הסטודנטים.

בעת מלחמה או צו חירום/צו 8

- התקנת תקנות מיוחדות של המל"ג לצורך מתן מענה מלא ואמיתי למזעור הפגיעה בסטודנטים:
- 1. הכרה בבעיה והגדרתה – שירות בזמן מלחמה דורש היעדרות לתקופות זמן ארוכות יותר, תחת לחצים ומתחים חריגים, שאינם מאפשרים להמשיך ולסיים את הקורסים בצורה דומה לחבריהם לספסל הלימודים.
- 2. הגדרת טיפול ומענה אישי ואינדיבידואלי – שהוכח במלחמות האחרונות כאפקטיבי מבין שאר הפתרונות: מתן שעות חונכות מוגברות והענקת פתרונות חלופיים למטלות סוף קורס, בנוסף לשאר הפתרונות המקובלים.
- 3. בזמן מלחמה ימונה רכז מילואים פקולטי, שתפקידו יהיה לתאם ולפקח על קבלה וביצוע של פתרונות מתאימים לסטודנטים שחזרו מלחימה מול רכז המילואים של המוסד ומול מרצי הקורסים השונים.

■ **טיפול בבעיות האקדמיות:**

א. מעקב אקטיבי אחרי בעיות הסטודנט
פגישה סמסטריאלית בין הסטודנט לבין רכז המילואים של המוסד, כדי לוודא
"טיפול מניעתי" ותכנון הפתרונות הנכונים, כדי למנוע מצב של הדרדרות וחוסר
שליטה בלימודים, עקב יציאה לשמ"פ.

ב. ייצוג הולם מול ולת"ם

ג. פתרונות מותאמים

מתוך סקר התאחדות הסטודנטים, שנערך במאי 2011, נצפו הבדלים
משמעותיים בניצול של הסטודנטים את ההטבות שניתנות להם על ידי האגודה
ומוסד הלימוד.

**לאור מסקנה זו אנו מציעים לאמץ גישה שמאפשרת לסטודנט מרחב בחירה
של הפתרונות המתאימים לו ביותר, מתוך סל הפתרונות הקיים, על ידי מודל
המדרג את קושי הסטודנט מול הפתרונות שיכולים להתאים לו.**

**פתרון מסוג זה ננקט כיום באגודת הסטודנטים של האוניברסיטה העברית
בירושלים בצורה מוצלחת מאוד, לדברי האגודה.**

**האחדת ההתאמות הקיימות בשימוש המוסדות והאגודות ברחבי הארץ באופן
וולונטרי:**

↔ התחשבות/נקודות זכות לחישוב זכאות	↔ מועד בחינה נוסף
↔ למעונות ומלגות	↔ רישום "על תנאי" לקורסים מתקדמים
↔ פטור משכ"ל בגין חזרה על קורס שבוטל	↔ הסדרת רישום לקורסים
↔ הארכת מועד הגשה לקבלת מלגות	↔ קורסי קיץ / סמסטר נוסף חנם
↔ סיוע בבקשת ביטול/דחיית שמ"פ	↔ שיעורי עזר
↔ דחיית מועד סיום לימודי אנגלית	↔ כרטיסי צילום
↔ גמישות בשעות קבלה למרצים	↔ הרצאות מוקלטות (אודיו/וידאו)
↔ סיוע בחזרה ללימודים וצמצום הפער	↔ הארכת ערעור על בחינות
↔ טיפול בתגמולי מילואים (ביטוח	↔ קבלת חומר שחולק בכיתה
↔ לאומי\מס הכנסה וכיו"ב)	↔ תקצירי הרצאות
↔ שובר קנייה	↔ התחשבות בהעדרויות
↔ קיום אירועי הוקרה/הסברה לסטודנטים	↔ הטבות בספריית המוסד
↔ המשרתים במילואים	↔ מרתונים לפני מבחנים

פתרון מרכזי שיש לעגן בנוסף בפתרונות המוצעים ויש לתקצב בהתאם, הן
שעות חונכות אישית – הקצאת שעות חונכות לפי חיסור שעות בקורסים השונים.

אנו מציעים כי לסטודנט יוענקו שעות חונכות לפי מפתח של 1:3 – שעת חונכות אחת לכל 3 שעות שהוחסרו בכיתה.

■ תמיכה כלכלית במשרתים

- א. הגדלת מלגת פר"ח למשרתי המילואים.
- ב. עידוד המל"ג להענקת נקודות זיכוי בקבלת מלגות עבור גופים המעניקים מלגות
- ג. עיכוב או ביטול קנסות/ריביות/חובות שנגרמו כתוצאה מהשירות (חוק "הארכת המועדים" למוסדות אקדמיים)

פתרונות מצד צה"ל/משהב"ט

- יצירת איזון בהרכב חיילי היחידות, כדי למנוע מצב בו יחידה מורכבת ברובה מסטודנטים.
- וידוא משלוח צווי מילואים העומדים במגבלת מספר הימ"מ המותר לסטודנטים (מכיוון שכיום צווים רבים נשלחים עם מספר ימים גבוה מהמותר)
- מתן אפשרות למוסדות לפנות לוולת"ם באמצעות שיחת ועידה בוידאו, וייתור הצורך לנסוע פיזית לתל אביב.
- אי זימון של סטודנטים לשירות מילואים בשנתם הראשונה לתואר.
- אספקת עמדות מחשב כדי לאפשר לסטודנטים ללמוד בעת שהייתם בשירות פעיל.

תקציב

מסקר שערכה התאחדות הסטודנטים בישראל וקצין המילואים הראשי עלה כי 81% מהסטודנטים טענו כי הקושי הגדול ביותר הנגרם להם כתוצאה משירות מילואים נעוץ בהשלמת החומר. לצורך השלמה זו עומדות לפניהם מספר אפשרויות מרכזיות אשר לכל אחת מהן עלות תקציבית:

א. שיעורי עזר

ב. שיעורים מצולמים

ג. סיכומי שיעור

המצב כיום הוא כי במוסדות רבים, אגודות הסטודנטים מסבסדות אחוז ניכר מהעלות של הפתרונות המוצעים לסטודנטים. אנו רואים חשיבות בבחינה של הנושא. במסגרת הבחינה ייקבע היקף ומקור התקצוב הייעודי לצורך השלמת חומרי הלימוד לסטודנטים המשרתים במילואים ולטיפול בצרכיהם.

טבלת סיכום הפתרונות המוצעים

המצוי	הרצוי	נמצא בהצעת
חוסר אחידות בין מוסדות הלימוד בארץ במתן פתרונות לסטודנטים	- אישור כללי המל"ג שיהוו רף מינימום למתן פתרונות - אישור" אבחנה/העדפה מותרת" כדי לאפשר למוסדות להעדיף את המשרתים	סעיף חדש
אין תקציב ייעודי לצורך טיפול בסטודנטים במילואים	תיבחן הקצאת תקציב ייעודי לצרכי מימון הטיפול בבעיותיהם של חיילי המילואים	סעיף חדש
מוסד הלימוד אינו יודע מי הם המילואימניקים הלומדים בו ומה הם צרכיהם	המוסד יחזיק רשימה מתעדכנת (פעם בסמסטר) של כל המילואימניקים שלומדים בו	התאחדות הסטודנטים
מוסד הלימוד אינו מבצע כל מעקב אחר הסטודנט המשרת במילואים	המוסד יבצע מעקב אקטיבי ורישום, וכן יזמן את התלמיד לשיחה פעם בסמסטר כדי לבצע תכנון היציאה לשמ"פ והפתרונות המתאימים לו	סעיף חדש
בקריאה לשמ"פ, צה"ל אינו מתחשב בסטודנטים	צה"ל לא יקרא לסטודנטים בשנה הראשונה לתואר שלהם	סעיף חדש
המוסדות אינם מתחשבים בסטודנטים לתואר שני המשרתים במילואים	על תקנות המל"ג והמוסדות לכלול גם סטודנטים לתארים מתקדמים מכיוון שהם נפגעים מאותן הבעיות	התאחדות הסטודנטים
אין נוהל ברור לטיפול בחייל מילואים	קביעת נוהל טיפול ברור לטיפול בחייל הן בשגרה והן בזמן שמ"פ שגרה וחירום	סעיף חדש
הטיפול האקדמי הקיים לא מעניק מענה מספק למגוון הבעיות הרחב של הסטודנטים	הפתרונות שהוגדרו בחוק יוענקו בצורת "סל" ממנו יוכל לבחור כל הסטודנט את הפתרונות המתאימים לו (כפי שכבר עושה לדוגמא האונ' העברית)	סעיף חדש
הטיפול האקדמי הקיים לא נוגע בשורש הבעיה – החסרת שעות וחומר לימוד	מתן שעות חונכות בהתאם להחסרת שעות לימוד לפי מפתח של 1:3	סעיף חדש
המדינה, המל"ג ומוסדות הלימוד אינן מכירות במצב מלחמה כמצב חריג הדורש התמודדות ייחודית	המל"ג יקבע הוראות לטיפול בסטודנטים בשעת יציאה למלחמה	סעיף חדש
חוסר מודעות של הסטודנטים באשר לפתרונות המוצעים להם באמצעות המוסד	המוסדות ואגודות הסטודנטים יהיו חייבים לפרסם באמצעות דיוור, דוא"ל, אתר האינטרנט וכן באמצעות הכנת חוברת מיוחדת את נוהל המילואים, ואת הפתרונות להם זכאים המשרתים, הן באופן ציבורי-כללי, והן באופן אישי בפניה	סעיף חדש

התאחדות הסטודנטים בישראל

National Union of Israeli Students ♦ اتحاد الطلاب الجامعيين في إسرائيل

	אישית למשרתים הרשומים במוסד.	
סעיף חדש	דיון בתפקידו של ולת"ם מול הסטודנטים המשרתים – האם יש בו צורך, ורענון נהלי העבודה כדי שייסיעו בצורה אמיתית לסטודנטים בצורה גורפת	ולת"ם לא מהווה כתובת ולא מספק פתרונות אמיתיים לחיילים – שרובם פונים ליחידה שלהם (למשל שכ 1000 פניות בכלל לא נענו)
סעיף חדש	הקמת מערכת ארצית לניהול ממוחשב של הסטודנטים במילואים, שתאפשר את ביצוע כל הפרוצדורות בצורה מהירה וממוחשבת	-